

**TÜRK SANAYİCİLERİ
VE İŞADAMLARI
DERNEĞİ**

Sayı : 03
21 Mart 2006

İçindekiler

**Çin
AB
OECD/BİAC
ABD
Türkiye'deki Kamu ve
Özel Kuruluşların
Çalışmaları**

**Çin'in 11. Beş Yıllık
Kalkınma Programı:
2006-2010 yılı
hedefleri**

**ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE
ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER**

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin

A. Ekonomi

- Çin Ulusal Halk Meclisi'nin 5 Mart 2006'da Pekin'de başlayan yıllık toplantısında, Çin'in önümüzdeki 5 yıl için ortaya koyacağı stratejiler belirlenmiştir. Çin'in 2006-2010 yılı stratejisi dört temel fikre dayanmaktadır. Bunlar; bilimsel gelişme, bağımsız inovasyon, sistematik reformlar ve sosyal uyumdur.

Çin'in 2006-2010 yıllarını kapsayan XI. Beş Yıllık Kalkınma Programı'nda belirlenen hedefler şu şekilde özetlenebilir; (1)

Ekonomik Büyüme:

- Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın GSYİH'nın yıllık ortalama %7.5 artarak 2005'teki 18.2 trilyon yuan'lık (2.22 trilyon dolar) seviyesinden 2010 yılında 26.1 trilyon yuan'a (3.2 trilyon dolar) ulaşması
- Kişi başına düşen GSYİH yıllık ortalama %6.6 artarak 2005'teki 13.985 yuan'lık (1700 dolar) seviyesinden 2010 yılında 19.270 yuan'a (2400 dolara) ulaşması

Ekonomik Yapı:

- Hizmetler Sektörü'nün GSYİH'ya katma değer oranının 2005 yılındaki %40.3'lük seviyesinden 2010 yılında %43.3'e çıkması
- Hizmetler sektörü'nün istihdamdaki payını 2005 yılındaki %31.3'lük seviyesinden 2010 yılında %35.3'e çıkarılması
- Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2005 yılındaki %1.3'lük seviyesinden 2010 yılında %2'ye çıkarılması
- Kentleşme oranının %43'ten %47'ye çıkarılması

Nüfus,Kaynaklar,Çevre:

- Nüfus 1.30756 milyardan (2005) 1.36000 milyara (2010) ulaşması
- Önümüzdeki 5 yıl içinde birim başı enerji tüketiminin %20 azaltılması
- Su tüketimi sanayi katmadeğer biriminin önümüzdeki 5 yıl içinde %30 oranında düşmesi
- Katı sanayi atıklarının kullanım oranının 2005'te %55.8 olan oranından 2010'da %60'a çıkarılması
- Önümüzdeki 5 yıl içinde kirlilik yaratan maddelerin tahliyesinin %10

oranında azaltılması

-Ekili arazilerin alanının 2005 yılındaki mevcut 122 milyon hektardan 2010 yılında 120 milyon hektara düşmesi

Kamu Hizmetleri, Yaşam Standardı:

-Kişi başı ortalama eğitim süresinin mevcut 8.5 yıldan 2010 yılında 9 yıla çıkarılması

-Eğitime ayrılan payın GSYİH oranının %4'e çıkarılması

-Yeni kırsal sağlık sistemi ile sağlık hizmetlerinden faydalananların oranının mevcut %23.5'den 2010 yılı itibarı ile %80'in üstüne çıkarılması

-Yeni sosyalist köylerin inşa edilmesi ve altyapı yatırımlarında kırsal kesime ağırlık verilmesi

-Önümüzdeki 5 yıl içinde kentlerde 45 milyon kişiye daha istihdam sağlanması

-Önümüzdeki 5 yıl içinde kırsal kesimde çalışan 45 milyon kişinin tarım dışı sektörlerde istihdam edilmesi

-Kentsel işsizlik oranının 2005'teki mevcut %4.2 oranından %5'e çıkması

Şehirlerde yaşayanların gelirlerinin yıllık ortalama %5 oranında artarak 2010 yılında 13390 yuan (1650 dolar) seviyesine ulaşması (2005 10493 yuan)

-Kırsal kesimde yaşayanların gelirlerinin yıllık ortalama %5 oranında artarak 2010 yılında 4150 yuan'a (511 dolar) çıkarılması (2005 3255 yuan)

➤ Çin Başbakanı Wen Jiabao, Çin'in 2006 yılında %8'lik bir büyüme hedeflediğini belirterek, ülkenin hızlı ve sabit bir gelişmeyi sürdürebilmek için önlemler alacağını açıklamıştır. Başbakan Wen, ekonomik gelişmeyi arttırmak için tüketimin rolünü güçlendirmeyi yani iç tüketimi güçlendirme yönünde bir strateji izleyeceklerini belirtmiştir. Wen, hedeflerinin kentsel ve kırsal gelirleri arttırmak, hızlı tüketimi özendirmek, kırsal kesimde tüketimi özendirmek olduğunu belirterek, hükümetin orta ve alt sınıf ile çiftçilerin gelirlerini arttırmayı, üzerlerindeki vergi yükünü hafifletmeyi, kamu çalışanlarının ücret sisteminde reform yapmayı, tüketim vergisini ayarlamayı ve kırsal sirkülasyon sisteminin kurulmasını hedeflediklerini belirtmiştir.

Çin son üç yılda %10'luk ortalama büyüme sağlamıştır. Çin, 2003 yılında %10, 2004 yılında %10.1, 2005 yılında ise %9.9 oranında büyümüştür. Başbakan Wen'e göre Çin'in ekonomik büyümesinin arkasındaki belirleyici faktörü yatırımlar oluşturmaktadır. Ancak, bu ekonomi için bazı belirsizlikleri de beraberinde getirmektedir. Çin'in 2006 yılı büyüme hedefi 2005'in %1.9 altında, ancak 11. Beş Yıllık Plandaki (2006-2010) %7.5'lik orandan daha yüksektir.

Wen'e göre, Çin'in şu andaki en önemli sorunu, ekonomik performansı ve halkın refahını da aynı zamanda garanti altına alabilmektir. Bununla birlikte, Ulusal İstatistik Bürosundan bir yetkili, Çin ekonomisindeki en büyük problemin kuvvetli arz kapasitesine karşı sabit ya da zayıflayan talep büyümesi olduğunu belirtmiştir. Hızlı ve sabit büyümeyi

**Çin'deki
ekonomik
büyüme:
Sorunlar ve
çözüm önerileri ve
reformlar**

sağlayabilmek için makro ekonomik politikaların istikrarlı bir biçimde uygulanması yani vergi ve para politikalarının kararlı bir biçimde takip edilmesi gerekmektedir. (2)

- Çin kamu harcamalarında daha fazla şeffaflığı teşvik etmek için 2007 yılında yeni bir bütçeleme ve muhasebe sistemi adapte edecektir. Çin Maliye Bakanlığına göre, reform Çin'in bütçe planlama, harcama ve muhasebe sistemlerindeki yönetim konularını hedeflemektedir. Yeni düzenlemeyle, bütçe ve maliye raporlarının daha anlaşılır bir içerik ve açıklamaya kavuşturulacağı ifade edilmiştir. (3)
- Çin'in ödemeler dengesi ve sermaye hesapları fazla vermektedir. Ülkenin döviz rezervleri geçen sene sonu itibarı ile 208.9 milyar dolar artarak 818.9 milyar dolara ulaşmıştır. Bu itibarla Devlet Döviz Yönetimi, bu yıl ödemeler dengesini tutturma hedefi çerçevesinde bir takım önlemler alınacağını açıklamıştır. Çin ekonomisinin hızlı gelişimini sürdürebilmesi için ödemeler dengesini sağlamasının önem arz ettiğini belirtmiştir. Bununla ilgili olarak, Renminbi Döviz Kuru üzerindeki denetimin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi çağrısında bulunulmuştur. Ayrıca, bankaların yabancı döviz gelirleri ve masrafları üzerindeki denetimleri üstünde daha fazla reform yapılması ve ödemeler dengesi hesaplama yöntemleri üzerinde değişiklikler yapılması gereği belirtilmiştir. (4)

B. Dış Ticaret

- Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre, Çin'in 2010 yılında mal ticaret hacmi 2.3 milyar dolara ve hizmetler ticaret hacmi ise 400 milyar dolara ulaşacaktır. 2005 yılında Çin'in ithalat ve ihracat hacmi 1.42 trilyon dolara ulaşarak, bir önceki seneye göre %23.2 oranında artmıştır. Doğrudan yabancı yatırımların toplamı 60.3 milyar dolara ve ülkenin döviz rezervleri 2005 sonunda 818.9 milyar dolara ulaşmıştır. Son beş yılda toplam dış ticaret hacmi ise üç katı artmış ve doğrudan yabancı yatırımların miktarı da 274.8 milyar dolara ulaşmıştır. (5)
- Çin'in sınır ticareti, 2006 yılının ilk iki ayında, toplam sınır ticaretinin 2005 yılına oranla %45.8 oranında artarak 2.076 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, ülkenin toplam ticaretinin %0.92'sine denk gelmektedir. Sınır ithalatı 954 milyon dolar, ihracatı ise 1.122 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, ithalat %14.8, ihracat ise %89.1 oranında artmıştır. (6)

C. Enerji Sektörü

Çin önümüzdeki beş yıl içinde kendi petrol ve doğalgaz aktarım ağını geliştirerek enerji güvenliğini sağlamayı ve bazı bölgelerdeki dengesiz coğrafi dağılımdan kaynaklanan enerji dezavantajlarını gidermeyi amaçlamaktadır. Çin enerji konusundaki ithalat bağımlılığını stratejik petrol rezervleri kurarak ve yabancılara ait petrol ve gaz aktiflerini alarak azaltmak istemektedir. Bu itibarla, 2006-2010 dönemini kapsayan ulusal ekonomik ve sosyal gelişim taslak programına göre Çin, önümüzdeki beş yıl içinde dört

*Çin'in ticaret
artış verileri*

Çin'in enerji ihtiyacı: Projeler

ana petrol ve gaz boru hattını inşa edecektir. Buna göre, biri ülkeyi batıdan doğuya diğeri kuzeyden güneye ilerleyecek iki petrol boru hattının yanı sıra, ülkeyi batı-doğu doğrultusunda ilerleyecek ikinci bir doğalgaz boru hattı ile ülkenin iç kesimlerine ithalatı sağlayacak bir petrol ve doğalgaz boru hattı da inşa edilecektir. (7)

Bu hedef doğrultusunda, Çin Ulusal Petrol Ortaklığı, Çin'in kuzeybatısında maliyeti yaklaşık 2 milyar dolar olan iki ana petrol boru hattını 2006 yılında tamamlamayı planlamaktadır. Ücra Sincan Otonom Bölgesindeki Urumçi'den Gansu Bölgesindeki Lanzhou şehrine uzanacak 1858 km uzunluğundaki boru hattı Mayıs sonunda kullanılmaya başlanacaktır. Boru hattının günlük 200000 varil kapasitesi olacaktır. Aynı güzergahta 1500 km uzunluğunda günlük 400000 varil kapasiteli ikinci bir petrol boru hattı Ekim sonunda tamamlanacaktır. Söz konusu iki petrol boru hattının tam kapasite ile çalışmasının birkaç sene alabileceği öngörülmüştür. (8)

Amerika'dan sonra dünyanın en büyük ikinci enerji tüketicisi olan Çin'de petrol ürünlerine olan talebin, 2006 yılında %5.4 ile %7 arasında artarak 177.24 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Ancak Çin'in bu ihtiyacı karşılayabilmek için 17 milyon ton ek depolama tesisine ihtiyacı bulunmakta, ancak mevcut depolama sistemleri eski teknoloji olmakta ve düşük üretim gerçekleştirmektedir. Bu sebeple Çin, ülkenin petrol rezerv kapasitesini arttırmayı hedeflemektedir. Çin Ulusal Gelişim ve Reform Komisyonu'ndan bir yetkili mevcut dört istasyonun kapasitelerinin yeterli olmaktan çok uzak olduğunu belirtmiştir. Yerel medyaya göre, hükümet önceliğini ülkenin kırılgan petrol rafine sanayisinin karşılaşılabileceği petrol sıkıntısı riskini azaltmaya vermektedir. (9)

Maliye Bakanlığı ayrıca ticari petrol ürünleri rezervlerinin inşasını teşvik etmeyi planlamaktadır. 2004 yılında Çin dört stratejik petrol rezervi tesisleri inşasına başlamıştır. Söz konusu inşaatların 2006 yılı sonunda bitmesi planlanmaktadır. Tesisler, Çin'in doğusundaki Zheijiang Eyaletindeki Zhenhai ve Zhoustan şehirleri, Shandong Eyaletindeki Huangdao Adası ve Kuzeydoğudaki Liaoning Eyaletindeki Dalian City'de yer almaktadır. İlk aşamada 10 ila 12 milyon metrik ton, ikinci aşamada 28 milyon metrik ton, üçüncü aşamada da yine 28 milyon metrik tonluk depolama kapasitesi olacaktır.

Çin Hükümeti ikinci aşama için uygun yer arayışına girmiştir. Adaylar arasında Hebei Eyaletindeki Tangshan, Guandong Eyaletinin adı geçmektedir. Guandong Eyaleti halen Çin'in ham petrol talebinin %10'unu, ithalatının ise üçte birine sahiptir.

Ülkenin mevcut petrol rezervleri devlet kontrolündeki China National Petroleum Corp. ve Sinopec tarafından kontrol edilmektedir. Ülkenin elindeki mevcut depolama tesisleri Çin'in 21 günlük ihtiyacına denk gelmektedir. (10)

Çin ayrıca, 2020 yılı itibarıyla 40 yeni nükleer jeneratör yapmayı planlamaktadır. Mevcut elektrik üretiminin üçte ikisi kömürden sağlanan

***Demir cevheri
fiyatlarında %20'lik
artış beklentisi***

***Bankalar
Kanunu'nda
değişiklik***

Çin'de, nükleer enerji santrallerinin kurulmasıyla çevreyi kirleten kömüre olan bağımlılığın azaltılması amaçlanmaktadır. Bu sayede, nükleer enerjinin elektrik üretimindeki payı mevcut %2'den %6'ya çıkmış olacaktır. Planlanan yeni tesislerin bir kısmı mevcut tesislerin genişletilmesi ya da doğu ve güney kıyılarındaki yeni projelerden oluşmaktadır. (11)

D. Çelik Sektörü

Ülkesindeki çelik üreticileri ve tüccarlarını çok yüksek fiyatlar ödemeye kalkıştıkları takdirde demir cevheri ithalatını önünü tıkamakla tehdit eden Çin, bu tehdidi yerine getirerek Avustralya ve Brezilya'nın 2006 yılı için istedikleri fiyat artışını kabul etmeyerek ithalatı kısıtığını açıklamıştır. Yürürlükteki sözleşmelerin süresinin sona ereceği 1 Nisan 2006 tarihinden önce demir cevheri çıkartan maden şirketleri ile onu çelik yapımında kullanan çelik üreticisi şirketler arasındaki olağan yıllık müzakereler öncesinde Çin Hükümeti'nin bu şekilde devreye girmesi, özellikle spot piyasalarda demir cevherinde kısa vadeli fiyat artışlarını sınırlandırmak amacını taşımaktadır. Uzmanlar, 2006 yılında demir cevheri fiyatlarının %10-20 artacağını tahmin ettiklerini belirtmiştir. (12)

E. Bankacılık

Çin Bankacılık Düzenleme Komisyonu, yabancı bankalar ile ilgili bazı talimatnameleri değiştirecektir. Economic Observer dergisine göre yeni sistemle yapısal, sermaye, muhasebe ve vergi ödemesi yönetimi konularında değişiklik yapılacaktır. Buna göre, her ne kadar yabancı bankalara bireysel faaliyet izni verilmiş olsa da, kontrolün bir elden sağlanması yönünde, bu bankaların oluşturacakları bir çatı örgüt altında Çin'deki faaliyetlerini sürdürmelerinin arzu edildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, yabancı bankaların en az 300 milyon yuan (37.27 milyon dolar) sermaye miktarını veya buna eşdeğer diğer para birimini göstermesi gerek koşulmuştur. Vergi oranlarıyla ilgili olarak ise, yerli bankalara öngörülen %33 oranına karşılık gelen %15 tercihli oranın yükseltilmesi ve yabancı bankalara yuan mevduatını kabul etme ve kredi sağlama hakkı tanınacaktır. (13)

F. Araştırma-Geliştirme (AR-GE)

Çin Ulusal İstatistik Bürosu, AR-GE harcamalarının 2005 yılında 29.4 milyar dolara ulaştığını açıklamıştır. Bu rakam, milli gelirin %1.3'üne denk gelmekte ve 2004 yılına göre %20.4'lük bir artışı işaret etmektedir. Devlet Konseyi 2020 yılında bu rakamı %2.5'e çıkarmayı hedeflemektedir. (14)

Bu bağlamda, Devlet Konseyi'nin ileri teknoloji ihracatını özendirmek için yeni avantajlı vergi politikaları çıkarması beklenmektedir. Devlet Konseyi araştırma kapasitelerini arttırmak amacı ile şirketlerdeki laboratuvar ve Ar-Ge merkezlerinde kullanılan araştırma malzemelerini gümrük vergisi ve Katma Değer Vergisi'nden (KDV) muaf tutacaktır. (15)

Bununla birlikte Çin Hükümeti, ülkedeki Bilgi Teknolojisi Yoğun Firmalara avantajlı vergilendirme politikası uygulamaya başlayacaktır. Buna göre, bilimsel ve teknolojik yeniliklerinde masraflar %150 oranında

Çin'in AR-GE çalışma ve faaliyetleri

yıllık vergi ödemelerinden düşürülecektir. Ülkedeki vergi otoriteleri, araştırma kurumları ile endüstri sektörü arasındaki koordinasyonu arttıracak taslak bir vergilendirme politikası üzerinde de çalışmaya başlamıştır. Buna göre, ileri teknoloji bölgelerinde kurulan ileri teknoloji firmaları iki yıl vergiden muaf tutulacaktır. İki yıldan sonra, bu firmalar diğer sektörlerdeki firmaların ödediği vergilerin sadece %15'ini ödeyecektir.

Ulusal Ekonomik ve Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, son 20 yılda Çin'in hızlı ekonomik gelişmesinin belkemiğini oluşturmuştur. Çin'in bu 49 Bölgesi, 2005 yılında, %20 oranında büyüyerek, 53.6 milyar dolarlık bir sanayi katma değeri gerçekleştirmiştir. Bu bölgeler, tüm ülkede 3.4 milyon kişiye istihdam sağlamaktadır. Bölgenin ihracatı, 2004'e göre %41.6 artışla, 2005 yılında 78.4 milyar dolara ulaşmıştır. Bu rakam, toplam ihracatın %14.35'ini oluşturmaktadır. 20 yıllık bir gelişme sürecinden sonra, bu bölgeler ülkedeki ihracat yapan yeni ileri teknoloji firmalarının %65'ine, ihracat yapan makine firmalarının da %72'sine ev sahipliği yapmaktadır. (16)

2020 yılına kadar inovasyon alanında isim yapmak isteyen Çin ayrıca, teknolojik ve bilimsel gelişmeleri desteklemek adına borsasında ABD'nin dev teknoloji şirketlerinin izlendiği Nasdaq endeksine benzer bir endeks kurmaya hazırlanmaktadır. Xinhua haber ajansının verdiği bilgiye göre, Çin'in sermaye piyasalarını düzenleyici kurumu, planlanan Nasdaq tipi teknoloji borsasında işlem görecektir. Buna göre, Shenzhen Borsası ile birlikte, cep telefonu melodisi ve sesli konuşma satışı yapan A8 şirketi ile tıbbi teknoloji şirketi Microport Medical 100'er milyon dolarla Nasdaq'da işlem görmeye hazırlanan Çin'li şirketler arasında yer almaktadır (17)

G. Fikri Mülkiyet Hakları

Çin Hükümeti, 2006 yılında, Fikri Mülkiyet Hakları'nı koruma yönünde yeni bir plan çıkarmıştır. Plan, Ulusal Fikri Mülkiyet Haklarını Koruma Çalışma Grubu tarafından formüle edilmiştir. Plan, markalar, telif hakları, patentler, ihracat-ithalat sektörlerini kapsamakta ve Fikri Mülkiyet Hakları'nı, Kamu Güvenliği, Bilişim Endüstrisi ve Kültür Bakanlıkları ile Gümrükler Genel İdaresi, Telif Hakları Bürosu ve Diğer Bölümlerin tarafından korunması önlemlerini içermektedir. Planla birlikte, Çin'li markalar, telif hakları, patentler ve gümrükler ile ilgili 17 kanun ve yönetmelik gözden geçirip değiştirilecektir. Bu kapsamda, aynı zamanda uluslararası değişim ve işbirliğine gidilecek ve Fikri Mülkiyet Hakları konusunda kamuoyu bilincini arttırmak amacıyla önlemler alınacaktır. (18)

H. Diğer

Çin'deki Ticaret Fuarları:

1. Çin İhracat Ürünleri Fuarı / Canton Fuarı www.cantonfair.org.cn
2. Uluslararası Çin Yatırım ve Ticaret Fuarı www.chinafair.org.cn
3. Çin-ASEAN Expo www.caexpo.org
4. Çin Yüksek Teknoloji Fuarı www.chtf.com
5. Pekin Uluslararası Yüksek Teknoloji Fuarı www.hightechbj.com

Çin'in Fikri Mülkiyet Hakları'nı koruma planı

**Çin'deki
ticaret fuarları**

6.Çin-Kuzeydoğu Asya Yatırım ve Ticaret Fuarı

<http://bs.jl.gov.cn/cmsweb/webportal/w2336>

7. Doğu Çin Fuarı

www.east-china-fair.com

8. Uluslararası Çin Sanayi Fuarı

www.sif-expo.com

9. Çin Uluslararası Tüketici Ürünleri Fuarı

www.cicgf.com

10.Çin Yiwu Uluslararası Mallar Fuarı

www.chinafairs.org

11. Çin Marka Show

www.chinabrandshow.com

**AB-Çin Tekstil
ve Giyim
Ticaret Fuarı,
Kasım 2006**

II. AB

➤ Kasım 2006 tarihinde, Çin Ulusal Tekstil ve Giyim Konseyi sponsorluğunda, Almanya'nın Karlsruhe kentinde Çin Tekstil ve Giyim Ticareti Fuarı düzenlenecektir. Bu fuarla Çin'in, her yıl yaklaşık 190 milyar euro'luk toplam satış değeri ile dünyanın en büyük uluslararası tekstil ve giyim pazarı ve %31'lik bir payla ikinci en büyük ithal tekstil ve giyim pazarı olan AB ile, tekstil sanayisindeki mevcut işbirliğini geliştirmesi ve ilişkilerini güçlendirmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. (19)

➤ Avrupa Komisyonu, kendi üreticisinin rekabet gücünü haksız olarak azalttığı gerekçesiyle, Çin ve Vietnam'dan ithal edilen ayakkabılara %20 oranında vergi getirmeyi planlamaktadır. Başta İtalya olmak üzere AB'deki ayakkabı üreticilerinin şikayeti üzerine 2005'ten bu yana Çin ve Vietnam ayakkabılarının iç piyasaya etkisini araştıran Komisyon, son 12 ayda Çin'den AB'ye yapılan deri ayakkabı ithalatının %320 artarak 950 milyon çifte, Vietnam'dan AB'ye yapılan deri ayakkabı ithalatının ise %700 artışla 120 milyon çifte ulaştığını tespit etmiştir. Avrupa Komisyonu, her iki ülkenin devlet destekli ucuz kredi, indirilmiş arazi kiralari, vergi indirimleri,ve gerçeğe uygun olmayan varlık değerlendirmesiyle ayakkabı üreticilerini desteklediklerini açıklamıştır. Üye ülkelerin anlaşması halinde Çin ve Vietnam'dan AB'ye ayakkabı ithalatına kota getirilmesi gibi anti-damping önlemleri 7 Nisan 2006 tarihinden itibaren uygulanabilecektir. (20)

Çin Ticaret Bakan Yardımcısı Gao Hucheng, Ocak ayında, AB'nin ithalatı kısıcı bazı yasal önlemler alması halinde, konuyu DTÖ hakemliğine taşıyacağını açıklamıştır. Ancak uzmanlar, DTÖ hakemliğinde sorunun çözümünün uzun süreceğinden dolayı, Çin'in taraflarla müzakere sürecine gitmeyi tercih edeceğini öngörmektedir. (21)

AB'nin Çin ve Vietnam'a getirmeyi planladığı anti-damping vergisi Türk ayakkabı sektörünce olumlu karşılanmıştır. Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği Başkanı Selahattin Akaydın, Türkiye'nin yaklaşık 200 milyon dolar civarındaki ayakkabı ihracatının %55'ini AB'ye yaptığını belirterek %20'lik verginin ihracatın artmasına olumlu katkı yapabileceğini belirtmiştir. (22)

➤ Almanya ve İtalya, AB'ye çok düşük fiyatla mobilya ihraç ederek haksız rekabet yarattığı gerekçesiyle Çin'e karşı önlem alınması için çağrıda bulunmuştur. Buna göre, Avrupalı mobilyacılar, Çin'in

**AB'den Çin'e
%20'lik anti-
damping vergisi**

Alman ve İtalyan mobilyacılarından Çin'e önlem çağırısı

kanepe ve diğ er oturma gruplarını yerli pazarın çok altında bir fiyata sattığı yönündeki Ŗikayetlerini iç eren bir anti-damping dosyasını Avrupa Komisyonu'na sunmaya hazırlanmaktadır.

Almanya ve İtalya, AB'nin yıllık 117 milyar euro'luk mobilya üretiminin hemen hemen yarısını gerçekleŖtirmektedir. Çin'den gelen bu mobilyalar, AB toplam üretiminin beŖte birine denk düşmektedir. (23)

Çin-Alman işbirliği toplantısı

➤ 22 Şubat 2006 tarihinde, Çin ve Almanya Dışışleri Bakanları Li Zhaoxing ve Frank-Walter Steinmeier görüşmüştür. Li görüşmede, iki ülke arasındaki mevcut ikili stratejik işbirliğinin geliştirilmesi ve derinleŖtirilmesini ümit ettiklerini belirtilmiştir. Li, Çin'in Almanya ile özellikle, ekonomi, ticaret ve teknolojik alanlarda stratejik işbirliği aradığını belirtmiştir. (24)

Altıncı Çin-AB Enerji Konferansı, 20-21 Şubat 2006

➤ 20-21 Şubat tarihlerinde Şangay'da gerçekleŖtirilen Altıncı Çin-AB Enerji Konferansı'nda, havadaki karbon dioksitin azaltılması yönünde ortak yürütülecek bir proje için (Sıfır Emisyonlu Güç Üretim Teknolojisi) üzerine Mutabakat Muhtırası (Memorandum of Understanding-MoU) imzalanmıştır. Buna göre, ABD'den sonra dünyanın ikinci en büyük enerji tüketicisi olan Çin, tüketiminin %70'ini oluşturan kömürün uzun vadede neden olacağı kirliliği önlemeyi amaçlamaktadır. Enerjide dış kaynaklara bağımlı olan Çin ve AB, bunun önüne geçilmesi bağlamında, enerji tedariki, yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, nükleer enerji güvenliği, ve yeni enerji kaynaklarının araştırılması konularını görüşmüş ve bilimsel ve teknolojik işbirliği alanlarını değerlendirmiştir. (25)

Çin-Portekizce konuşan ülkeler İkinci Ekonomik ve Ticari İşbirliği, Eylül 2006

➤ Eylül ayı sonunda, Portekiz adası Macao'da, Çin ve Portekizce konuşan ülkeler arasında yapılması planlanan İkinci Ekonomik ve Ticari İşbirliği Bakanlar Forum öncesinde, forum çalışma ve faaliyetleri hakkında bilgi verilmesi amacıyla basın toplantısı düzenlenmiştir. Toplantıda şu hususlar belirtilmiştir;
-Ekonomik ve Ticari İşbirliği Bakanlar Forumu 2003 yılında, Çin ve Portekiz ve Portekizce konuşan ülkeler arasında uzun vadeli ticari ve ekonomik işbirliğinin tesisi için oluşturulmuştur.
-Forumun kurulduğu 2003 yılından bugüne ticari işbirliğinde önemli artış gözlemlenmiştir. Buna göre, ticaret hacmi 2004 yılında 2003'e göre %65.7 oranında artarak 18.27 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2005 yılında %26.9 artışla 23.19 milyar dolara ulaşmıştır. Yatırım hareketleriyle ilgili olarak, Çin'den bu ülkelere gerçekleŖen toplam yatırım oranı 2005 yılı sonunda yaklaşık 100 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Forum aynı zamanda, insan kaynakların gelişmesinde de önemli rol oynamıştır.
-Eylül ayı sonunda yapılacak olan İkinci Ekonomik ve Ticaret İşbirliği Forumu'nda, Çin ve Portekizce konuşan ülkeler arasında, 2007-2009 yılları için, ticaret ve ekonomi işbirliğinin geliştirilmesi yönünde yapılacak çalışma ve faaliyetlerin (Çin-Portekizce konuşan ülkeler girişimciler toplantısı, Macao uluslararası ticaret ve yatırım fuarı gibi) görüşülmesi planlanmaktadır. (26)

**BIAC Geçici
İşbirliği
Toplantısı, 11
Nisan 2006**

**ABD-Çin ticaret
açığı: Önlem
planları**

III. OECD/BIAC

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) İş ve Sanayi Danışma Komitesi'nin (BIAC) Çin Geçici İşbirliği'nin 11 Nisan tarihinde Paris'teki BIAC Ofisinde gerçekleştireceği toplantısında, OECD Çin Çalışma Programı ve bu bağlamda incelenecek olan, Çin'e yabancı yatırımın arttırılması yönünde yapılan/yapılacak çalışma ve faaliyetler, OECD Çin Düzenleyici Reform Programı, OECD Sahtecilik ve Inovasyon Sistemi Projeleri, Çin'in Çevre Politikası ve BIAC'ın 2006 yılı için öncelikli takip konuları tartışılacaktır. (Ek 1)

IV. ABD

ABD, 2006 yılında, DTÖ'de Çin'e karşı daha fazla şikayet taşımayı planladıklarını belirtmiştir. ABD Ticaret Temsilciliği (USTR)'dan bir yetkili, Amerika'nın Çin'in yabancı otomobil parçalarına koyduğu engeller ile ilgili olarak, DTÖ'ye dava getirmeyi planladıklarını açıklamıştır. ABD'nin Çin'e karşı başlatmayı planladığı bu yasal faaliyetin temel sebebi olarak iki ülke arasındaki ticaret açığı gösterilmektedir. 2001 yılından beri ABD ve AB Çin'e karşı 16'şar dava açmıştır. Şu an itibarı ile ABD, DTÖ'de Çin'e karşı şikayet dosyası getiren tek ülkedir. (27)

USTR'ın raporuna göre, Amerika'nın diğer Asyalı ticaret ortakları ile ticaret açığı azalırken (Amerika'nın toplam ticaret açığında Asya Pasifik ülkelerinin 1999'da %57 olan payı 2005'te %43'e düşmüştür), Çin ile olan açığı büyümüştür. USTR rakamlarına göre 2005'de iki ülke arasındaki ticaret açığı 202 milyar doları geçmiştir.

Konuyla ilgili olarak Çin Ticaret Bakanlığı, ABD'nin Çin ile olan ticaretindeki açığın iki ülke arasındaki ticari bağları yansıtmada yeterli olmadığını belirtmiştir. Bir bakanlık sözcüsü, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari faydaların sadece ticaret ve yatırım açısından değil aynı zamanda mallar ve hizmetler açısından da değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir. Çin'deki Amerikan firmalarının %62'si mal ve hizmet sağlamakta ve yıllık satışları 75 milyar doları aşmış bulunmaktadır. Çin'e göre Çin ve ABD ekonomileri karşılıklı olarak birbirlerini tamamlamakta ve bu da sürdürülebilir ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesi için bir temel teşkil etmektedir. Ancak bunun için iki tarafın da karşılıklı güven ve işbirliğini geliştirmesi gerekmektedir. (28)

Bununla birlikte, Çin Dışişleri Bakanı Li Zhaoxing, ABD'nin Çin ile ticari ilişkilerini politize etmemesi gerektiğini, iki ülkenin ticari problemlerini DTÖ çerçevesinde çözmeleri gerektiğini belirtmiştir. Li, iki ülke arasındaki ticaretin 2005 sensinde yaklaşık %25 artarak 211.6 milyar dolara ulaştığını bildirerek, Çin ile ABD arasında Çin lehine artan ticaret açığını dengelemek için Çin'in olumlu önlemler almaya hazır olduğunu altını çizmiştir. Çin'in ABD'ye ihracatının enflasyonu frenlediğini ve ABD'de 4 ila 8 milyon arasında iş sağladığını ifade etmiştir. Li, Çin'in ticaret fazlasını azaltmak için işbirliğine hazır olduğunu ancak ABD'nin de üstüne düşenleri yapması gerektiğini belirtmiştir. Bu kapsamda Li, Pekin'in Amerika'nın yüksek teknoloji ürünleri üzerinde uyguladığı ihracat kısıtlamalarını kaldırması

çağrısını yinelemiştir. İki ÷lke arasındaki ticaret dengesizliğinin baş nedeni olarak bu kısıtlamaları göstermiştir. Li'ye göre, Çin'in Boeing, soya fasulyesi ve pamuk siparişleri Çin'i ABD'nin en büyük ihracat pazarlarından biri haline getirmiştir. ABD ile Çin arasında tartışmalı başka bir konu olan Fikri Mülkiyet Hakları'nın korunması konusunda, bu hakların korunması için hukuki güçlendirme ve eğitim önlemlerinin tamamlandığını belirtmiştir. Sadece 2005 yılında Çin'de 39,000'den fazla ticari marka ihlali davası sanayi ve ticaret otoriteleri tarafından açılmıştır. Li, Tayvan sorununun Çin-ABD ilişkilerini etkileyen en önemli faktör olduğunu belirterek, ABD'nin "Tek Çin Politikası"nı benimsemesini umduğunu ifade etmiştir. (29)

V. Türkiye'deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

- Çin Ticaret Bakan Yardımcısı Gao Hucheng'in, 21 Şubat tarihli Dünya Gazetesi'ne, Türkiye'deki temasları ve Çin-Türk ilişkileri konularındaki değerlendirmeleri şu şekildedir;

-Hucheng, Türkiye'yi Çin açısından bu bölgedeki en önemli ortaklardan biri olarak nitelendirdiğini belirtmiştir. Buna göre, iki ÷lke arasında ekonomik, ticari, siyasi ve kültürel birçok konuda derin bir dostluk söz konusudur. Hucheng'e göre, Türkiye, bölgesinde bir devdir. Bölgesel bir dev olarak onunla iş yapmak çok önemlidir.

-Hucheng, iki ÷lke ilişkilerinde rekabetten öte işbirliğine ihtiyacı bulunduğunu belirtmiştir. Bunun için, karşılıklı olarak heyetler gönderilmesini, iki ÷lke arasında biner öğrenci mübadelesini, ve iki ÷lke müteahhitlerinin üçüncü ÷lkeler için işbirliği yapmasını önermiştir. Hucheng ayrıca, Türkiye'de önemli altyapı projelerinde Çin firmalarının yer almaya başlamasına ilişkin memnuniyetini ifade etmiş ve Türkiye'de, sanayi üretimini de kapsayacak şekilde, ilk yatırım ve ticaret bölgesini açma çalışmasının ön hazırlığını yaptıklarını açıklamıştır. Bu merkezle, Türkiye'de bulunmayan Çin'in bazı gelişmiş teknolojilerini getirmeyi planladıklarını belirtmiştir.

-Özellikle müteahhitlik altyapı çalışmalarında, her iki tarafın işbirliğinin önemini vurgulamış, bu alanda Türkiye'nin proje idaresi, yüksek eğitimli eleman mevcudiyeti ve modernleşme detaylarındaki avantajlarına dikkat çekerken, Çin'in projenin gerçekleşmesindeki teknik ve makine imkanlarını vurgulamıştır.

-Hucheng, iki ÷lke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde, karşılıklı tanımanın önemini vurgulamıştır. Buna göre, Türkiye'nin Çin piyasasındaki gelişmeleri ve imkanları yeterince takip edemediğini, bu sebeple karşılıklı piyasalarının tanınması yönünde, sürekli heyet gönderilmesi ve fuarlara katılımı tavsiye etmiştir.

-Eğitim dışında, kamu ve sağlık konusunda da işbirliğinin mümkün olabileceğini belirtmiş, ve kuş gribi örneğinde olduğu gibi, bu alanlardaki tecrübelerinden Türkiye'nin yararlanabileceğini ifade etmiştir.

-Hucheng tekstil konusunda, iki ÷lkenin rekabetten daha büyük bir işbirliği fırsatının bulunduğunu vurgulamıştır. Tekstilde Çin'in avantajının hammadde imkanları ve ucuz emek gücüyken, Türkiye'nin modern dizayn, Pazar gücü ve kalitesinde avantajlı olduğunu ifade etmiştir. Bu avantajların bir araya getirildiğinde daha

**Çin Ticaret Bakan
Yardımcısı Gao
Hucheng'in Çin-
Türk ilişkileri
üzerine
değerlendirmeleri**

**Çin'deki Türk beyaz
eşya üreticilerinin
çalışma ve faaliyetleri**

başarılı olunacağını öngörmüştür.

-Turizm konusunda, 2005 yılında Çin'den Türkiye'ye 80 bin turist geldiğini ancak bu rakamın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Türkiye'nin turizm açısından Çin'de daha iyi tanıtım yapmasını gerekli görmüştür.

- 9 Mart tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın (DTM) İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliği'nde belirtildiği üzere, Güney Kore, Çin Malezya, Tayland ve Tayvan menşeli "sentetik filamentten mensucat" ve Çin ve Rusya menşeli "halat ve kablo" ithalatına karşı alınan önlemlerin etkisiz kılındığı gerekçesiyle soruşturma açılmasına karar verilmiştir. (Ek 2)

- Türkiye'deki beyaz eşya üreticileri, rekabet gücünü arttırmak için, Çin'de fason üretimi yapmaya hazırlanmaktadır. Buna göre, Arçelik Genel Müdürü Aka Gündüz Özdemir, 2006'da Çin'e 50 bin bulaşık ve çamaşır makinesi satmayı hedeflediklerini belirtmiştir. Özdemir, Çin'de Beko markasıyla, mart ayında bulaşık, ve nisan ayında çamaşır makinesi gerçekleştireceği, test döneminin ardından ise yatırım yapmayı planladıklarını açıklamıştır. Özdemir, Şangay'da satış ve pazarlama şirketi kurduklarını, en büyük fırsatı özellikle süpermarket kanalında gördüklerini ve halen iki önemli toptancı ile faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtmiştir. Özdemir'e göre, 2006 yılında Çin'e yapılacak ihracattan 20 milyon dolar gelir sağlanacaktır. Bununla birlikte, Arzum Dış Ticaret ve Pazarlama A.Ş., Hong Kong'lu Eric Lau'ya ait Eltop şirketi ile ortaklık kurmuştur. Arzum Dış Ticaret ve Pazarlama Genel Müdürü Murat Kolbaşı, Arzum'un büyük hacimli ürünlerinin Türkiye'de, küçük ev aletlerinin ise Çin'de üretildiğini belirtmiştir. Kolbaşı ayrıca, Arzum'un Eltop şirketiyle Türkiye'de yatırım planladıklarını ve bu hedef doğrultusunda Kastamonu Organize Sanayi Bölgesi'nde 23 dönümlük bir arazi aldıklarını ifade etmiştir. (30)

- Türkiye'de ihracatın %30'unu gerçekleştiren tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon ile deri sektörünün temsilcileri, sektör sorunlarını paylaşmak ve çözüm önerilerini iletmek üzere, 28 Şubat 2006 tarihinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile görüşmüştür. Deri sektörü temsilcilerinin ifade ettiği sorun ve çözüm önerileri şu şekildedir;

-Çin ve Uzakdoğu'dan yapılan ithalatta karşılaşılan sorunlarla ilgili olarak, Uzakdoğu kökenli ürünlerin ucuz ve düşük fatura bedelli olarak ithal edilebilmeleri nedeniyle haksız rekabete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Uzakdoğu'dan ithal edilen ve suni deriden mamul deri ve deri mamulleri ülke içinde doğal deri gibi lanse edilerek yurt içi pazarlarda satışa sunulduğu ifade edilmiştir. Çözüm olarak, suni deriden mamul ürünlere karşı olmamakla birlikte, haksız rekabetin kaldırılması amacıyla "Etiket, Fiyat ve Tarife Listeleri Yönetmeliği" ile "Tüketicinin Satın Alacağı Ayakkabıların Temel Unsurlarının Yapımında Kullanılan Malzemelerin Etiketlenmesine

***Türk tekstil, hazır
giyim, konfeksiyon
ve deri üreticileri:
sorunlar ve çözüm
önerileri***

***Türk ayakkabı
sektörünün Çin
çalışma ve faaliyetleri***

Dair Yönetmelik”in süratle uygulanması ve Uzakdoğu ülkeleri başta olmak üzere üçüncü ülkelerden yapılan ithalatlarda malın menşei ve hangi ham maddeden üretildiğinin belirtilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

-Çin ve Uzakdoğu’dan kaynaklanan ithalat baskısı ile ilgili olarak, Çin ve diğer Uzakdoğu ülkelerinden yapılan ithalatın oransal olarak artmasının yanı sıra gittikçe yükselen oranda nihai ürünlere kaydığı belirtilmiştir. Bunun için, Uzakdoğu kaynaklı ithalatın kontrolünde daha hassas davranılması ve ihtisas gümrüklerinin sayısının azaltılması, Türkiye’de halen zorunlu uygulamada bulunan bazı yönetmeliklerin derhal uygulamaya geçirilmesi çözüm önerileri getirilmiştir.

-ATR belgesi kapsamındaki ithalatıyla ilgili olarak, üçüncü ülkelerden çıkıp önce AB ülkelerinden herhangi birisine gelen ve burada ATR Belgesi düzenlenen deri ve deri mamullerinin belirlenen üçü ihtisas dışında diğer gümrük idaresinde de ithalat işlemlerinin yapıldığı ve bu uygulamaya son verilmesi gerektiği işaret edilmiştir. Bu soruna çözüm olarak, yayınlanacak bir tebliğ kapsamında deri ve deri mamullerinin ithalatı esnasında ATR Belgesi olsa dahi geldiği gümrük kapısında değil bu iş için yetkilendirilmiş üç gümrük idaresinde ithalatının yapılmasının sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. (31)

- Türk ayakkabı sektörü, DTÖ kararları gereğince Çin’e uygulanan kotaların kalkmasından sonra, artan ithalatı kontrol altında tutabilmek için AB’den farklı olarak sadece Çin’e ve Vietnam’a değil, tüm ülkelere kota koymaya hazırlanmaktadır. 2005 yılında kota için soruşturma başvurusu yapan sektör temsilcileri, İthalat Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen soruşturmanın nisan ayında sonuçlanmasını beklediklerini belirtmiştir. Bu yönde özel sektör temsilcilerince yapılan diğer faaliyetler şu şekilde özetlenebilir;

-Türkiye Ayakkabı Sanayicileri Derneği Başkanı Selahattin Akaydın, Türkiye’nin 2004 yılı ortasından itibaren Uzakdoğu’dan gelen ayakkabılara referans fiyat uygulamasını devreye soktuklarını ifade etmiştir. Akaydın ayrıca, 2004 yılı Temmuz ayında AB Ayakkabı Sanayicileri Konfederasyonu’nun İstanbul’daki toplantısında bu referans fiyat uygulamasının AB müktesebatına işlenmesini istediklerini belirtmiştir.

-Türkiye Deri Sanayicileri Derneği Başkanı Turgut Koşar, sektör temsilcilerinin AB benzeri bir anti-damping uygulaması için DTM’ye şikayette bulunduklarını belirtmiştir.

-İzmir Ayakkabıcılar Odası Başkanı Tahsin Güzel, daha önce de ağabeyle Çin’e karşı birlikte eylem yaptıklarını, bugün de iç piyasada “Çin değil, Türk Malı” sloganıyla kampanya başlattıklarını belirtmiştir. (32)

- Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Oğuz Satıcı, Türkiye ve Çin’in birbirlerini daha iyi tanıması için, biri Çin’de, diğeri Türkiye’de olmak üzere, Çin-Türkiye Karşılıklı İşbirliği Konferansı adı altında bir çalışma hazırlayacaklarını ifade etmiştir. Satıcı,

Türkiye’de Kore ve Japon yatırımları gibi, Çin’li firmalara da yatırım yapmaları için çağrıda bulunduklarını ancak Çin’li firmaların Türkiye’de kayıt dışı ekonomiyi besledikleri için, imajlarının zedelendiğinin heyete ilettilerini belirtmiştir. Ancak Çin’den ithal edilen ürünlerde uygulanan çifte fatura sorununun çözülmesi için, Çin’in 11 Nisan 2006 tarihinde yeni bir yönetmelik devreye sokacağını ve bu yönetmelikle üzerlerine düşeni yapacaklarını ifade etmiştir. (33)

Kaynaklar

- (1) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200603071781.htm>
- (2) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200603/20060301640177.html>
- (3) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=41154>
- (4) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200602270774.htm>
- (5) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/commonnews/200603/20060301647026.html>
- (6) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200603/20060301679335.html>
- (7) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40820>
- (8) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=41017>
- (9) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40663>
- (10) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40756>
- (11) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40126>
- (12) *Dünya Gazetesi* ,13 ve 20 Mart 2006
- (13) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40359>
- (14) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200603012819.htm>
- (15) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen3/200602270807.htm>
- (16) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200603133300.htm>
- (17) *Referans Gazetesi*, 28 Şubat 2006
- (18) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200603092712.htm>
- (19) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40680>
- (20) http://europa.eu.int/comm/trade/issues/respectrules/anti_dumping/pr150306_en.htm & *Dünya Gazetesi*, 21 Şubat 2006
- (21) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=40281>
- (22) *Dünya Gazetesi*, 21 Şubat 2006
- (23) *Referans Gazetesi*, 10 Mart 2006
- (24) <http://www.fmpc.gov.cn/eng/wjb/zzjg/xos/xwlb/t236688.htm>
- (25) http://www.gov.cn/misc/2006-02/20/content_205193.htm & <http://www.delchn.cec.eu.int/en/whatsnew/pren200206a.htm>
- (26) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200603/20060301625631.html>
- (27) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200602241660.htm>
- (28) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200602270775.htm>
- (29) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/counselorsreport/asiareport/200603/20060301656065.html&http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200603082321.htm>
- (30) *Referans Gazetesi*, 8-14 Mart 2006
- (31) *Referans Gazetesi*, 28 Şubat 2006
- (32) *Dünya Gazetesi*, 21 Şubat 2006&*Referans Gazetesi*, 22 Şubat 2006
- (33) *Dünya Gazetesi*, 21 Şubat 2006